

British Union of Fascists Women's Drum Corp

Autorka: Amanda Bradley

Julie V. Gottlieb

Feminine Fascism: Women in Britain's Fascist Movement, 1923-45

New York: I. B. Tauris, 2003

Termínem „ženský fašismus“ (feminine fascism) Julie V. Gottliebová popisuje progresivní, ale tradicí inspirovanou ideologii britských fašistů. Netoužili po návratu do časů, kdy ženy plnily výhradně role matek a hospodyň, ale brali v potaz nově nabytá práva žen v politickém i pracovním prostředí – s přidaným fašistickým důrazem na kázeň a charakter.

Kniha *Feminine Fascism: Women in Britain's Fascist Movement* předkládá chronologický popis britského fašismu, počínaje rokem 1923 a první fašistickou skupinou v zemi, **British Fascisti**, založenou **Rothou Lintorn-Ormanovou**, tedy ženou. Tato skupina byla hlavní fašistickou organizací v zemi až do vzniku **British Union of Fascists (BUF)** sira Oswalda Mosleyho v roce

1932. Rozebírá úlohu žen v obou skupinách s důrazem na jedinečnou podobu feminizmu, která se u členek a členů vyvinula a uzavírá popisem internace a procesů s fašistkami po 2. světové válce. V poslední čtvrtině knihy čtenář najde stručné životopisy mnoha předních postav ženského fašismu v Británii.

Docentka historie na univerzitě v Sheffieldu Gottliebová opakovaně vyjadřuje údiv nad širokou přitažlivostí fašismu pro ženy, zejména ty, které se zasazovaly za uzákonění volebního práva pro ženy. Jak mohly současně zastávat na první pohled neslučitelné pozice: ženská práva na jedné, a odpor k demokracii na straně druhé? Jednoduše proto, že fašismus jim nabídl to nejlepší z obojího.

Britští fašisté v mnoha oblastech ženy podporovali v tradičních rolích. Mateřství i péče o domácnost se těšily uznání. V rámci korporativního uspořádání (Corporate State) dokonce měly mít hospodyně zastoupení v domácí korporaci, stejně jako jiné profese. Článek v listu *The Blackshirt* vysvětlil, že „**jedině zastoupeny ženami se ženy dočkají náležitého vlivu a pozice.**“

Prvotním cílem fašistického programu bylo umožnit ženám vrátit se do domácnosti, k prosazování své ideologie ale využívali moderních metod. Mnoho britských žen kvůli rozdílům v platech pohlaví v podstatě nemělo jinou volbu, než začít chodit do práce. Zaměstnavatelé upřednostňovali méně nákladné ženy, což obratem mnoho mužů vytlačilo z trhu práce. Příliš mnoho rodin poznalo situaci, kdy matka v práci vydělávala na živobytí a otec se staral o děti a domácnost, jelikož nedokázal sehnat slušně placené zaměstnání. Fašistům bylo jasné, že v moderním prostředí by program, který by působil jako cesta zpět na poli práv žen, neměl mnoho šancí. **Proto se zasazovali o rovné mzdové podmínky pro ženy, díky čemuž by se do práce mohlo vrátit více mužů.** Jak to vysvětlil autor v *Fascist Week*:

Ve společnosti organizované podle zásad fašismu by ženy nemusely odejít ze zaměstnání, ale měly by k tomu vytvořené podmínky, jelikož v korporativním státě s využitím vědeckých metod zvyšování reálných mezd si muži budou moci dovolit brát ženy – a ženy si na rozdíl ode dnešního stavu nebudou muset samy obstarávat živobytí. (str. 125)

Rozhodně však nemínili držet kariérně smýšlející ženy za každou cenu u plotny, protože si uvědomovali jak existenci povolání vhodných pro ženy, tak situací, kdy ženy touží po kariéře a potřebují spravedlivou mzdu. Tak třeba podle Rosalind Rabyové (v článku *Daughters of Martha* uveřejněném v *The Fascist Quarterly* /leden 1936/, pozn. DP) umožňoval fašismus svobodným matkám „vydělat si na živobytí pro sebe a své dítě.“

Nejzásadnější inovací britského fašismu však byl zřejmě důraz kladený na charakter. Muži si měli cenit odvahy, síly, cti a bezúhonnosti. Třídní a peněžní aristokracii chtěl korporativní stát

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

nahradit meritokracií. Britský fašismus přicházel i vlastní vizí ženskosti, prodchnuté silou, odvahou a nebojácností. Během pochodů ženy nesměly nosit rtěnku ani mávat na své přátele jako na přehlídce krásy. Tyto fašistky měly být zdravé, přitažlivé, okouzlující, inteligentní a pevného charakteru. Mateřské, ale stejně daleky sentimentality jako Julius Evola. Jeden pozorovatel popsal členky Černých košil následovně:

Není na nich za mák pošetilosti nebo změkčilosti. Jsou skrz naskrz praktické... a šťastně bezstarostný způsob, jakým si našly své místo, byl vítaným osvěžením po culících se rozmazlených fraccích, které vychovala demokracie a židovské filmy. (str. 95)

Spojení tradice s modernou bylo patrné i z designu ženských uniforem BUF: černá blůza, šedá sukně a černý baret. Nosit kalhoty v aktivní službě bylo proti předpisům.

Fašismus jako součást každodenního života

Počet fašistů v Británii rostl, zčásti také proto, že svou filozofii nebrali jen jako výhradně politické myšlení, ale aplikovali ji v téměř každé oblasti života svých členů. Při svatbách byly k vidění fašistické insignie a při některých pohřbech fašistů bývala přes rakev přehozena fašistická vlajka. *Fascist Week* otiskoval jména svatebních hostů ve stylu společenské rubriky z *The Times*.

Členové BUF organizovali Fašistické dětské kluby (Fascist Children's Clubs), kde se děti učily dějiny, písničky, vlastenectví nebo dostávaly odměny za splněné domácí úkoly. Další ženy vyráběly brože se znakem BUF a pro děti panenky v černých košilích. Vznikl i Ženský pěvecký sbor (BUF Women's Choir). Podle Gottliebové:

Oslavou obvyklých životních mezníků ve fašistickém kontextu se BUF vlastně ujala funkcí dříve vykonávaných církví, čímž fašisté podložili své tvrzení... že fašismus lze přirovnat k náboženství. (str. 28)

Kromě poct určených „obyčejným“ ženám tu byly i fašistické hrdinky. Na prvním místě královna Alžběta pro své vedení národa a příkladné řečnické schopnosti. Další pak třeba lady **Hester Stanhopeová**, která byla v domácnosti, než se vydala na cesty po Blízkém východě. E. D. Hart napsal:

Tyto ženy, které – ať už z vlastní vůle, jako v případě lady Hesterové, nebo z nevyhnutelnosti – poznaly i jiné stránky života, nacházely u fašistů pochopení a podporu. Když jako ona projeví fašistické ctnosti jako odvalu, spoléhání se sama sebe a houževnaté odhodlání, zasluhují náležité uznání. (str. 97)

Černé košile také nijak nešetřily jiné, méně žádoucí typy žen. Patřily sem třeba feministky s muže připomínajícími krátkými účesy, posměšně nazývané „bleating Bloomsbury“ (umečené z Bloomsbury) nebo „Mayfair parasite“ (parazitky z Mayfairu), které škodily zdraví i bohatství národa dlouhým vyspáváním a marněním života povrchními požitky. Zdraví a dobrá kondice byly pokládány za morální povinnost, jak to vyjádřil jistý pisatel: „Příliš mnoho žen považuje nemoc za svou výsadu... nemoc jen natolik vážnou, aby se vyhnuly svému dílu rodinných povinností a mohly se nechat rozmazlovat.“ O komunistech se často mluvilo jako „podmužích“ a „podženách.“ Před kritikou nebyly v bezpečí ani ženy se šlechtickým titulem. Ty, které vydělávaly propagací zboží, se od žen z BUF dočkaly odsudku za degradaci sebe samých i své třídy.

Povinnosti žen ve fašistických organizacích

Ženy se podílely na chodu takřka všech oblastí britských fašistických skupin a tvořily asi čtvrtinu členstva. Ženský oddíl BUF vznikl v březnu 1933 pod vedením lady **Kathariny Maud Mosleyové**. Ta se nechala slyšet: „Když si můj syn vzal lady **Cynthii** (Mosleyho první žena), zaujala své místo po jeho boku. Teď je po smrti a někdo mu s tou prací musí pomoci. Ze všech sil se pokusím tuto mezeru vyplnit.“ (str. 52)

Mosleyho druhá žena **Diana** a její sestra **Unity Valkyrie Mitfordová** se staly dvěma vůbec nejznámějšími fašistkami, kniha se však jejich osudy zabývá jen okrajově. Jejich aristokratičtí rodiče zastávali silně pravicové a antisemitské postoje, když ale 2. baron Redesdale za války podpořil Anglii, vedlo to k trvalému odloučení s jeho s nacismem sympatizující ženou.

Když se Diana poprvé setkala s Mosleym, byla vdaná za Bryana Guinnesse, ale brzy s Mosleym navázali poměr. Mosleyho manželka zemřela náhle na zánět pobřišnice roku 1933 (přestože po zbytek života musel snášet klepy o tom, že příčinou mohly být jeho nevěry a stres spojený s jeho politickou činností). Dianu si Mosley vzal v roce 1936 v domě Josepha Goebbelse. Mez čestnými hosty byl i Adolf Hitler.

Unity byla uvedena do společnosti téhož roku, kdy se její starší sestra stala Mosleyho milenkou. Následujícího roku se Diana s Unity zúčastnily norimberského sjezdu jako součást delegace BUF a poprvé se setkaly s Hitlerem. Unity se napřesrok do Německa vrátila. Deset měsíců jídala ve stejné restauraci jako Vůdce, než si ji Hitler konečně zavolal ke svému stolu. Svému otci o jejich setkání Unity napsala: „Jsem tak šťastná, že bych klidně dokázala zemřít. Jsem asi to nejšťastnější děvče na světě. Podle mě je to největší muž všech dob.“ Hitler ji na oplátku označil za „dokonalé ztělesnění árijského ženství.“

Jejich náklonnost se mohla prohlubovat, nebýt pokusu Hitlerovy milenkou Evy Braunové o sebevraždu. I přes své city k Hitlerovi se Unity naplno vrhla do psaní projevů, dopisů, šíření propagandy a byla Hitlerovou důvěrnou přítelkyní. Když 3. září 1939 vyhlásila Británie válku Německu, Unity se perletí vykládanou pistolí (kterou jí na ochranu věnoval Hitler) střelila do hlavy, jelikož nedokázala žít s myšlenkou války dvou milovaných zemí. Přežila a postupně se znovu naučila chodit, ale nikdy už v plném rozsahu nenabyla svých duševních schopností.

Zatímco Unity pomáhala hnutí na kontinentě, ženy v černých košilích v Anglii promlouvaly na setkáních, organizovaly skupiny pro děti, prodávaly noviny a podílely se na pochodech i předvolebních kampaních. Vznikaly studijní fašistické skupiny pro ženy, které se následně účastnily veřejných debat. Ženy však nezanedbávaly ani své tradiční povinnosti: právě ony udržovaly čistotu v hlavním štábu nebo vařily mužům čaj. Členové, kteří hnutí nevěnovali pět večerů týdně, neměli nárok na výsadu nošení kýžené černé košile.

Poměrně dost žen se zúčastnilo místních voleb. V roce 1936 postavil BUF deset kandidátek (celou desetinu svých uchazečů o parlamentní mandát) z nejrůznějších oblastí života. (Šest jich bylo neprovdaných, pět s odborným zaměstnáním, třem bylo méně než třicet a dvě pocházely ze šlechtických rodin.) Tyto ženy ve svých okrscích získaly mezi 15 a 23% hlasů.

Za nejcennější ženský talent bylo všeobecně pokládáno mluvení na veřejnosti a mnohé fašistky byly uznávány pro své vynikající řečnické schopnosti a schopnost pohnout publikem. Jiné zase umně vkládaly do politických projevů své osobní prožitky, což se ukázalo jako účinnější než pouhé odříkání faktů. V průběhu předvolební kampaně 1936-1937 se ženy rozhodly své projevy z taktických důvodů cenzurovat. Neměl se v nich užívat výraz „Žid,“ který ovšem měli „dodávat“ v civilu odění straníci rozptýlení v davu, protože z úst veřejnosti to mělo mít větší efekt.

Svou roli ovšem ženy měly i v organizaci bezpečnosti a sebeobraně. Členky několika organizací prodělávaly výcvik v **džú-džucu**, protože jak informoval *Fascist Week*:

„Žádný fašista nesmí užít síly proti ženě a stoupenkyně rudých často na našich akcích vytvářejí velice hlasité hloučky vyzbrojené žiletkami. Proto ženám čelíme pomocí žen“ (str. 66).

Následky angažovanosti za války

Už v roce 1938 vzniklo oddělení MI5, které se věnovalo infiltraci podvratných hnutí. Třem agentkám-provokatérkám se úspěšně podařilo proniknout do oblíbené fašistické skupiny **Right Club** kapitána **Archibalda Ramsayho**. Po vstupu Británie do války se v očích sympatizantů fašismu země začala podobat totalitní dystopii. V říjnu 1939 byla Anne Brock Griggsová obviněna z „urážky a vyvolávání nepokojů,“ když v projevu řekla: „Pokud Němci nemají Hitlera rádi, můžou se ho zbavit sami. Nemusíme za ně posílat bojovat naše syny. Jestli nějaká země dnes touží po revoluci, je to Velká Británie“ (str. 236). Přestože se vzdala své pozice v BUF, strávila válku v internaci.

Obranné nařízení 18B(1A) nabylo účinnosti v září 1939. Ministerstvo vnitra díky němu mohlo nechat zadržet kohokoliv podezřelého z ohrožování národní bezpečnosti. Do této kategorie spadal každý, kdo vedl nebo patřil ke skupině, jež mohla být pod vlivem cizí mocnosti. Na základě tohoto opatření bylo internováno 1826 lidí včetně 747 členů BUF (z toho 96 žen).

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

Sira Oswalda Mosleyho zatkli v květnu 1940, den po schválení obranných nařízeních, BUF byla postavena mimo zákon v červnu a krátce nato byla internována i jeho druhá manželka Diana. Odsoudili ji jak její sestra Nancy (která se později proslavila jako spisovatelka románů a životopisů), tak její někdejší tchán, a Diana musela odejít bez svého jedenáct týdnů starého synka, kterého dosud kojila. Navzdory volání britské veřejnosti, aby byla coby zrádkyně internována, se Unity Mitfordová směla vrátit za matkou do rodinného sídla, protože se dosud zotavovala z nepovedeného pokusu o sebevraždu.

Internované ženy neměly ve vězení výsadu zvláštního zacházení. Když Miss L. M. Reeveovou v jejím domě zatýkala skupina ozbrojenců, jeden z policistů se jí zeptal, jestli si může nechat jejího psa, protože ji „nejspíš brzo zastřelí.“ Jedné z žen umřelo ve vězení malé dítě, jiné zase potomka vyrvali z náruče a umístili do dětského domova. Proti další pak jako důkaz použili fotku z její dovolené v Německu, na níž sedí u stolu s lahví německého vína.

I když jejich organizace už neexistovaly, dařilo se fašistům na svobodě svým druhým pomáhat skrze oficiální charitu založenou specificky za účelem pomoci zadrženým podle nařízení 18B. Z vybraných peněz se platily právní a lékařské výlohy, přilepšovalo se rodinám zadržených, a po propuštění se zadrženým pomáhalo začlenit zpět do života a najít zaměstnání. Jelikož soudní řízení se dalo vést jen proti těm, které bylo možné obvinít z konkrétního prohřešku, mnoho fašistů strávilo za mřížemi léta bez jakéhokoliv obvinění.

Dopad ženského fašismu

Mnohými vyhlášený korporativní stát se nikdy nepřetavil ve skutečnost a s ním spojené myšlenky a filozofie byly vytlačeny na okraj dějin. Přesto neztrácejí poznatky z událostí popsaných v knize *Feminine Fascism* platnost ani pro budoucí generace vůdců.

Před osmdesáti lety fašisté pochopili, že zvrátit zisky učiněné hnutím za ženská práva není možné. Namísto boje s „emancipací“ žen, proti níž se ideologicky vymezovali, se ji fašisté rozhodli přetavit ve svou výhodu. Výsledná filozofie ctí tradiční roli ženy, ale zároveň brala v potaz i její moderní potřeby. Fašisté nemuseli nutit ženy za plotnu nebo jim cpát ideologii popírající propagandu moderního světa. Uvědomili si, že jakmile ženy nebudou muset pracovat, většina matek se ráda vrátí do role hospodyně na plný úvazek. Vzhledem k ošidné pozici žen v domácnosti coby profese se snažili zajistit ženám zastoupení a jistoty v rámci korporativního státu. **S tímto záměrem vytvořená platforma úspěšně sjednocovala ženy různých politických přesvědčení, věku i třídního původu.** Díky svému podrobnému rozboru jedinečného fašistického náhledu a strategie je *Feminine Fascism* užitečnou příručkou pro ty, kdo se snaží poučit z dějinných úspěchů i selhání.

Recenze Amandy Bradleyové *How the British Constructed a New Woman's Movement: Julie V. Gottlieb's Feminine Fascism* vyšla na stránkách Counter-Currents Publishing 27. března 2012.